

Motywy wyboru studiów farmaceutycznych na przykładzie Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

The motives of choosing pharmaceutical studies on example of Medical University of Lodz

Urszula Kurczewska, Magdalena Jasińska, Daria Orszulak-Michalak

Zakład Biofarmacji Katedry Biofarmacji, Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Streszczenie

Wstęp. Dyskusja na temat jakości kształcenia akademickiego powinna podejmować również problematykę motywów wyboru kierunku studiów. **Cel pracy.** Celem pracy było poznanie i analiza motywów podjęcia studiów farmaceutycznych przez studentów Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. **Materiał i metody.** Badanie przeprowadzono techniką ankiety audytoryjnej w październiku 2007 roku. Grupa badana liczyła 208 osób, wśród których było 95 studentów I roku i 113 studentów V roku farmacji. **Wyniki.** Najczęściej wskazywanymi motywami wyboru studiów farmaceutycznych przez studentów zarówno I jak i V roku, były pewność szybkiego znalezienia pracy po ukończeniu studiów oraz nadzieja na uzyskanie wysokich zarobków (ponad 70% odpowiedzi). Uznanie farmacji za kierunek stale rozwijający się oraz możliwość wykonywania po studiach ciekawej pracy są czynnikami wpływającym na wybór studiów farmaceutycznych przez ponad 50% ankietowanych studentów. Jednak zainteresowanie naukami farmaceutycznymi deklaruje zaledwie ok. 36% ankietowanych. **Wnioski.** Należałoby rozważyć podjęcie próby selekcji kandydatów na studia pod względem zainteresowań naukami farmaceutycznymi. (*Farm Współ 2008; 1: 64-68*)

Słowa kluczowe: motywy wyboru kierunku studiów, studia farmaceutyczne

Summary

Introduction. Discussion on quality of university education should embrace the problem of motives of choosing particular studies. **Aim.** The aim of the study was to identify and analyze the motives of choosing pharmaceutical studies by students of Faculty of Pharmacy of Medical University in Lodz. **Material and methods.** As the research method a multi-choice enquire was selected. Questioning was conducted in auditorial techniques in October 2007. Surveyed group counted 208 persons, 95 of which were students of first year and 113 of fifth year. **Results.** The most frequently marked answers were: certainty of finding a job and a hope to receive high remunerations (over 70% of answers). Regarding pharmacy as a developing studies and possibility to have an interesting job were chosen by over 50% of respondents. However, the interest in pharmaceutical sciences declared only 36% of questioned students. **Conclusions.** A selection of candidates based on interests in pharmaceutical science should be reconsidered. (*Farm Współ 2008; 1: 64-68*)

Keywords: motives of choosing studies, pharmaceutical studies

Wstęp

Efekt kształcenia w ramach szkolnictwa wyższego zależy nie tylko od ustanowionych przez uczelnie programów i jakości treści przekazywanych przez wykładowców, ale i od studentów, ich zainteresowań oraz uzdolnień, związanych ściśle z trafnością decyzji o podjęciu danego kierunku studiów.

Jeszcze w latach 80. XX wieku kandydatów na studia farmaceutyczne było niewiele więcej niż miejsc. Do lat 90. zainteresowanie tymi studiami utrzymywało się na niskim poziomie. W wyniku przeprowadzonych w kraju reform ustrojowych, zmian gospodarczych i następującej prywatyzacji aptek atrakcyjność pracy aptecznej znacznie wzrosła. W ślad za zmianą statusu farmaceuty we wszystkich akademiach medycznych odnotowano wzrost zainteresowania farmacją [1,2]. Liczba kandydatów stale zwiększała się. W łódzkiej uczelni w 1997 r. o jeden indeks na studiach farmaceutycznych walczyły średnio trzy osoby, w 2007 r. o jedno miejsce starało się już ponad 12 osób [3].

Na przestrzeni ostatnich lat zmieniał się sposób rekrutacji na studia. Obecna sytuacja - zniesienie egzaminów wstępnych, wzrost liczby uczelni i oferowanych kierunków, powstanie sektora uczelni niepublicznych, szansa podjęcia studiów zagranicą - tworzą nowy obraz funkcjonowania szkolnictwa wyższego.

Zmienił się również rynek farmaceutyczny, mechanizmy rynkowe wpływają na praktykę farmaceutyczną stawiając często przed aptekarzem szereg moralnych dylematów. Ulega zmianie wizerunek farmaceuty, trwają dyskusje na temat zasad postępowania wobec pacjenta, zawodu, czy relacji wzajemnych między farmaceutami [4-7]. W farmacji wyjątkowo silnie zaznacza się splot tradycji i nowoczesności. Zmieniają się postawy i wzorce zawodowe, powołanie w zawodzie farmaceuty wydaje się być postrzegane, w niektórych aspektach rozumienia tego pojęcia, jako pewien anachronizm [2].

Wielu młodych ludzi wiąże przyszłe życie zawodowe z pracą poza granicami kraju.

Zachodzące zmiany rzutować mogą na decyzję o wyborze studiów. Co jest głównym motywem podejmowania studiów przez współczesną młodzież - korzyści materialne, przygotowanie do kariery, powołanie zawodowe, zdobywanie wiedzy, pogłębianie zainteresowań? Interesujące staje się określenie czynników obecnie decydujących o wyborze zawodu farmaceuty.

Cel pracy

Celem pracy było poznanie, analiza i porównanie motywów podjęcia studiów farmaceutycznych przez studentów I i V roku Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Materiał i metody

Badanie przeprowadzono techniką ankiety audytoryjnej w październiku 2007 roku. Grupa badana liczyła 208 osób, wśród których było 95 studentów I roku i 113 studentów V roku farmacji. Ankieta miała charakter anonimowy i dobrowolny. W ankiecie proszono o wskazanie spośród dwudziestu wymienionych czynników tych, które miały wpływ na wybór kierunku studiów. Można było wskazać dowolną liczbę pozycji na liście, a jeżeli wymienione czynniki nie wyczerpały możliwych odpowiedzi, badani mogli określić motywy, którymi kierowali się przy wyborze studiów odpowiadając na dodatkowe, otwarte pytanie.

Listę czynników przygotowano biorąc pod uwagę motywacje o charakterze autotelicznym (A), instrumentalnym (B) i przypadkowym (C). Między dwiema pierwszymi motywacjami może zachodzić koniunkcja, trzecia jest alternatywna dla poprzednich [7].

W analizie uzyskanych wyników szczególną uwagę zwrócono na:

- określenie najczęściej wybieranych motywów podejmowania studiów farmaceutycznych,
- porównanie motywów wyboru studiów między studentami I i V roku,
- porównanie kategorii motywacji wyboru studiów (A, B lub C).

Dane uzyskane w wyniku przeprowadzonej ankiety opracowano wykorzystując nieparametryczny test chi-kwadrat (χ^2) - program Statistica 6.0 PL for Windows firmy Stat-Soft Inc. W analizie statystycznej przyjęto poziom istotności $p < 0,05$.

Wyniki i omówienie wyników

Odpowiedzi udzielili wszyscy studenci, którzy otrzymali formularze.

Należy zwrócić uwagę na odmienny sposób rekrutacji - studenci V roku zdawali egzaminy wstępne, studenci I roku przyjęci byli na uczelnię zgodnie z nowymi zasadami, według uzyskanej w postępowaniu kwalifikacyjnym liczby punktów, wynikającej ze

zdawania na egzaminie maturalnym biologii i chemii na poziomie rozszerzonym.

Interpretacja wyników nastąpiła w oparciu o wyróżnienie trzech grup motywacji: instrumentalnej, autotelicznej i przypadkowej.

Pełną listę czynników decydujących o wyborze studiów wraz z liczbą odpowiedzi udzielonych odpowiednio przez studentów I i V roku oraz studentów ogółem przedstawiono w Tabeli 1. Porównanie motywów podanych przez studentów I i V roku przedstawiono ponadto na Wykresie 1., a porównanie kategorii motywacji wyboru studiów w Tabeli 2.

Motywacja instrumentalna (B) odzwierciedla

wartości instrumentalne, czyli służące realizacji innych wartości i celów; w ankiecie oznaczają one osiągnięcie korzyści lub wartości innych niż rodzaj i społeczne znaczenie pracy w zawodzie farmaceuty.

W pracy motywacja uznawana jest za instrumentalną, jeżeli oczekiwane korzyści nie są bezpośrednio związane z wykonywaniem pracy farmaceuty – np. pewność znalezienia zatrudnienia po ukończeniu studiów, chęć osiągnięcia wysokich zarobków, czy wysokiej pozycji społecznej.

Za motywacje instrumentalne przyjęto motywacje oznaczone numerami 9-16 (Tabela 1.). Stanowią one 49% wszystkich udzielonych odpowiedzi (Tabela 2.).

Najbardziej popularnymi motywami instrumen-

Tabela 1. Motywy wyboru kierunku studiów farmaceutycznych przez studentów Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, rok akademicki 2007/2008

Lp.	Motywy wyboru studiów	I n=95		V n=113		ogółem n=208	
		L	%	L	%	L	%
1.	Zainteresowanie naukami farmaceutycznymi	32	33,68	44	38,94	76	36,54
2.	Uznanie farmacji za kierunek stale rozwijający się	48	50,53	61	53,98	109	52,40
3.	Uznanie farmacji za kierunek gwarantujący rozwój intelektualny	38	40,00	42	37,17	80	38,46
4.	Możliwość wykonywania po studiach ciekawej pracy	51	53,68	62	54,87	113	54,33
5.	Możliwość pracy w różnych obszarach farmacji	35	36,84	41	36,28	76	36,54
6.	Chęć pracy naukowej	10	10,53	10	8,85	20	9,62
7.	Powołanie zawodowe	19	20,00	25	22,12	44	21,15
8.	Poczucie przydatności farmaceuty dla społeczeństwa	26	27,37	43	38,05	69	33,17
9.	Prestiż uczelni	22	23,16*	14	12,39	36	17,31
10.	Wysoka pozycja społeczna	47	49,47*	32	28,32	79	37,98
11.	Pewność szybkiego znalezienia pracy po ukończeniu studiów	72	75,79	91	80,53	163	78,37
12.	Nadzieja na uzyskanie wysokich zarobków	75	78,95	76	67,26	151	72,60
13.	Możliwość pracy w zawodzie farmaceuty w innym kraju	32	33,68	42	37,17	74	35,58
14.	Chęć otworzenia własnego przedsiębiorstwa	50	52,63*	35	30,97	85	40,87
15.	Konieczność kontynuacji rodzinnych tradycji zawodowych	3	3,16*	15	13,27	18	8,65
16.	Konieczność dalszego prowadzenia rodzinnego przedsiębiorstwa	2	2,11	2	1,77	4	1,92
17.	Moda na farmację	2	2,11	4	3,54	6	2,88
18.	Łatwość dostania się na uczelnię /kierunek	6	6,32	4	3,54	10	4,81
19.	Nie dostanie się na inny kierunek studiów	9	9,47	3	2,65	12	5,77
20.	Przypadek, chęć studiowania czegokolwiek	4	4,21	4	3,54	8	3,85
21.	Inne motywacje, podać jakie.	6	6,32	6	5,31	12	5,77

L – liczba udzielonych odpowiedzi

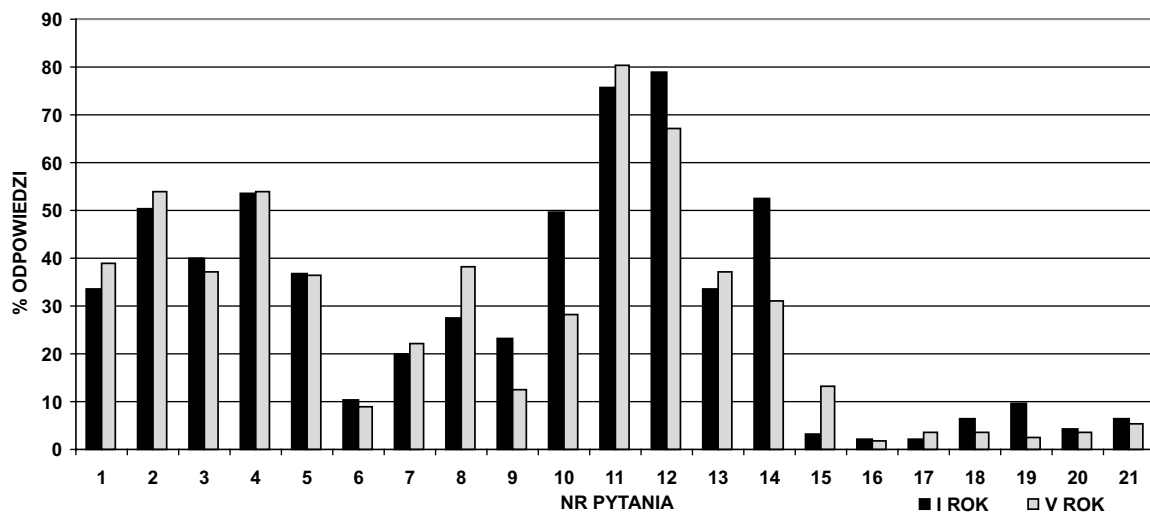
% - procent osób wskazujących daną odpowiedź; procenty nie sumują się do 100, ponieważ dopuszczono wybór przez ankietowanych więcej niż jednej odpowiedzi

* - różnica istotna statystycznie w porównaniu do grupy studentów V roku

Tabela 2. Porównanie motywacji wyboru studiów przez studentów farmacji

Kategoria motywacji	Rok studiów				Ogółem	
	I		V			
	L	%	L	%	L	%
Autoteliczna	259	43,97	328	50,00	587	47,15
Instrumentalna	303	51,44	307	46,80	610	49,00
Przypadkowa	27	4,59	21	3,20	48	3,85
Ogółem	589	100,00	656	100,00	1245	100,00

L - liczba udzielonych odpowiedzi

Wykres 1. Motywy wyboru kierunku studiów farmaceutycznych przez studentów I i V roku Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, rok akademicki 2007/2008 (A-motywacja autoteliczna, B-motywacja instrumentalna, C-motywacja przypadkowa)
* w porównaniu do grupy studentów V roku ($p < 0,05$)

talnymi wyboru studiów farmaceutycznych przez studentów, zarówno I jak i V roku, były pewność szybkiego znalezienia pracy po ukończeniu studiów oraz nadzieja na uzyskanie wysokich zarobków (ponad 70% odpowiedzi). Studenci I roku częściej kierowali się motywami o tym charakterze niż motywami autotelicznymi.

Istotne statystycznie różnice w odniesieniu do decyzji podejmowanych przez studentów poszczególnych lat zauważyć można w przypadku czterech spośród ośmiu wymienionych w ankiecie motywów o charakterze instrumentalnym. Studenci I roku wybierając kierunek studiów częściej niż studenci V roku brali pod uwagę prestiż uczelni i możliwość osiągnięcia

nięcia wysokiej pozycji społecznej. Istotne różnice między odpowiedziami udzielanymi przez poszczególne grupy badanych studentów dotyczą także prowadzenia działalności gospodarczej i kontynuacji rodzinnej tradycji zawodowej – studenci I roku częściej kierują się chęcią założenia własnego przedsiębiorstwa, studenci roku V częściej koniecznością kontynuacji rodzinnych tradycji zawodowych. Wyniki ankiety wskazują, że możliwość pracy poza granicami kraju jest czynnikiem determinującym wybór kierunku studiów przez ponad 1/3 ankietowanych studentów, niezależnie od roku studiów. Studiowanie spowodowane chęcią dalszego prowadzenia rodzinnego przedsiębiorstwa zaznaczyło ok. 2% ankietowanych.

Motywacja autoteliczna (A) odzwierciedla wartości stanowiące cel sam w sobie, będące przeciwieństwem wartości instrumentalnych. W ankiecie jest to m.in. motywacja wynikająca z zainteresowania naukami farmaceutycznymi, pracą w dziedzinie farmacji, powołaniem, poczuciem przydatności pracy farmaceuty dla społeczeństwa. Za motywy autoteliczne przyjęto motywy oznaczone numerami 1-8 (Tabela 1.). Stanowią 47,15% odpowiedzi ogółem (Tabela 2.). Najczęściej podawanymi motywami jest uznanie farmacji za kierunek stale rozwijający się oraz możliwość wykonywania po studiach ciekawej pracy (ponad 50% studentów). Zaledwie ok. 36% badanych wybiera studia kierując się zainteresowaniem naukami farmaceutycznymi. Poczucie przydatności pracy farmaceuty dla społeczeństwa jest czynnikiem zaznaczanym częściej niż przeświadczenie o powołaniu zawodowym (odpowiednio ok. 33% i 21%). Możliwość przyszłej pracy naukowej jest motywem podjęcia studiów przez niewielką grupę studentów (ok. 10%).

Motywacja przypadkowa (C)

Za motywy przypadkowe przyjęto motywy oznaczone numerami 17-21 (Tabela 1.).

Przypadkowość (w ankiecie: moda na farmację, łatwość dostania się na uczelnię, nie przyjęcie na inne studia, chęć studiowania czegokolwiek oraz wymienione jako inne motywy - namowa przyjaciół bądź bliskich) jako motyw podjęcia studiów stanowi 3,85% odpowiedzi ogółem (Tabela 2.).

Wnioski

1. Uzyskany rozkład odpowiedzi udzielonych przez wszystkich studentów wskazuje na zbliżoną

częstość wskazywania motywów o charakterze instrumentalnym i autotelicznym. Przypadkowość odgrywa niewielką rolę w podejmowaniu decyzji o wyborze studiów. Studenci I roku częściej kierują się motywami instrumentalnymi niż autotelicznymi.

2. Większość ankietowanych studentów (ok. 70%) wybiera farmację, ponieważ uznaje ją za kierunek, dający pewność szybkiego znalezienia pracy i uzyskania wysokich zarobków.
3. Studentów farmacji cechuje wzrastająca przedsiębiorczość. Chęć otworzenia własnej działalności gospodarczej jest motywem wyboru studiów farmaceutycznych dla ok. 31% studentów V roku i dla ponad 52% studentów I roku.
4. Niepokojący jest fakt, że ponad 1/3 studentów podejmuje studia farmaceutyczne kierując się możliwością podjęcia pracy poza granicami kraju.
5. Znaczna część badanych (ok. 64%) wybiera farmację nie mając w tym kierunku zdecydowanych zainteresowań. Zmiana sposobu rekrutacji nie spowodowała wzrostu liczby studentów zainteresowanych w większym stopniu kierunkiem studiów.

Wydaje się wskazane rozważyć podjęcie próby selekcji kandydatów na studia pod względem zainteresowań naukami farmaceutycznymi.

Adres do korespondencji:

Urszula Kurczewska

Zakład Biofarmacji Katedry Biofarmacji

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

ul. Muszyńskiego 1; 90-151 Łódź

Tel. (42) 677 91 24; E-mail: ukurczewska@wp.pl

Piśmiennictwo

1. Kmieć K. Renesans studiów farmaceutycznych. *Farm Pol* 1999; 55(22): 1046-9.
2. Bartkowiak L E. Poglądy zawodowe absolwentów Wydziału Farmaceutycznego. *Wiadomości lekarskie* 2006; 59(5-6): 303-10.
3. Materiały Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.
4. Nawrocka A. Humanistyczny wymiar medycyny, farmacji, analityki medycznej i pielęgniarstwa a etyka zawodów medycznych. *Ann Acad Med Siles* 2004; 58(1): 79-87.
5. Bartkowiak LE. Między powinnością a obowiązkiem – o kodeksach deontologicznych zawodów medycznych. *Wiadomości lekarskie* 2006; 59(11-12): 882-8.
6. Kodeks Etyki Farmaceuty-Aptekarza Rzeczypospolitej Polskiej - projekt. Warszawa: Naczelna Izba Aptekarska; 2006.
7. Stalewski T. Motywacje i satysfakcje z ukończonych studiów. W: *Jakość kształcenia na kierunku zarządzanie i marketing*. Red. Stalewski T. Warszawa: Centrum Doradztwa i Informacji Difin; 2005: 103-12.